

Motion till riksdagen 2025/26:3159

av **Jesper Skalberg Karlsson (M)**

Nationell strategi för säkerheten vid elitfotbollsmatcher

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en samlad nationell, kunskapsbaserad och riskproportionerlig strategi för säkerheten vid elitfotbollsmatcher, med tydlig rollfördelning, långsiktig samverkan och fokus på individens ansvar, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svensk elitfotboll inklusive läktarkulturen är en av våra största kulturyttringar och samlar miljontals åskådare varje säsong. Publikens trygghet är därför ett samhällsintresse. Efter en period med ökade ordningsstörningar 2021–2023 har ordningsläget tydligt förbättrats under 2024 och 2025, men enstaka allvarliga incidenter visar att arbetet fortsatt behöver utvecklas och stärkas. Målbilden är som tidigare hög säkerhet i kombination med en trygg, levande och positiv läktarkultur.

De mest riskfyllda beteendena – våldsbrott, kastade pyrotekniska pjäser, knallskott och andra handlingar som utsätter människor för fara – kräver konsekvent och effektiv lagföring. Här är polisens närvaro och resurser avgörande för att snabbt kunna lagföra brottsliga handlingar. Det är rimligt att polisens resurser prioriteras dit, medan mindre ordningsförseelser som inte innebär påvisbar fara för andra primärt hanteras av arrangören inom ramarna för ordningsregler, dialog och avstängningar, så att polisresurser inte binds upp i onödan.

Det finns signaler om att nätverksbaserad kriminalitet och extrema politiska rörelser ökat sina ansträngningar för att tränga sig in i fotbollsvärlden, vilket behöver motas med full kraft, både i Sverige och i övriga Europa. För att kunna göra det på ett effektivt sätt krävs att frågan får ökad uppmärksamhet från rättsvårdande myndigheter, att polisen ges nya verktyg och att tilliten mellan de centrala aktörer som värnar både fotbollen och ordning och reda värnas. Polisen, arrangörerna och supportrarna behöver gemensamt

bygga det förtroendet, där ordningsmakten ses som en garant för trygghet snarare än som en motpart.

Den nyligen presenterade utredningen Tryggare idrottsarrangemang (SOU 2025:46) innehåller flera välmotiverade förslag på temat, men riskerar på vissa punkter att bli kontraproduktiv. Svea hovrätt har i sitt remissvar avstyrkt utredningens förslag om vissa straffskärpningar och pekar på brister i proportionaliteten. Kunskap och beprövad erfarenhet ger skäl att ta de invändningarna på allvar.

Långtgående, oproportionerliga och kollektiva åtgärder har testats i Sverige med nedslående resultat. När sådana verktyg används mot den mångfald av supportrar som besöker fotbollsmatcher upplever många att de misstänkliggörs eller bestraffas, vilket riskerar att skapa en grogrund för misstro, radikaliserings och ökade konflikter med polisen. Det är fel väg att gå när målsättningen är trygga evenemang. Beteenden som är förbjudna men där belägg saknas för påtagliga risker för andra bör hanteras därefter: proportionerligt och med metoder som ligger i arrangörens verktygslåda. Binds polisresurser upp i jakten på mindre överträdelser riskerar det att fokus flyttas från allvarlig brottslighet som verkligen hotar tryggheten – både vid arenor och i samhället i övrigt.

Därför är det glädjande att svensk polis och svensk fotboll redan idag har metoder och arbetssätt som är så välfungerande att andra reser hit för att utveckla sin kompetens på området. Särskild polistaktik (SPT) och forskning om publikdynamik (ESIM) är exempel på insatser som dämpar konflikter, och som med fördel kan inspirera också andra länders arbete för en trygg, levande och positiv läktarkultur.

Exkluderingsstrategin – att konsekvent identifiera, lagföra och utestänga de individer som begår allvarliga brott – har visat goda resultat och bör fortsatt utgöra ryggraden i arbetet med säkerhet kring fotbollen. Metoden har brett stöd inom både polisen och fotbollen eftersom den riktar sig mot rätt individer och undviker kollektiv bestraffning. Detta tillsammans med norm- och relationsbyggande insatser via SLO-funktionen och strukturerad dialog skapar långsiktig effekt. De vägledande principerna bör fortsatt vara riskproportionalitet, tydligt individuellt ansvar, rättssäkerhet, förutsägbarhet och kontinuerlig utvärdering.

Arbetet med säkerhet kring fotboll är idag differentierat utifrån matchens risknivå, vilket är ändamålsenligt, emedan rollfördelningen och vilka aktörer som bidrar kan förtydligas. Arrangören har huvudansvaret för evenemanget – ordningsvakter, publikvårdare och SLO:er hanterar ordningsfrågor och mindre överträdelser. Polisen upprätthåller lag och ordning och koncentrerar sina resurser på brott, fara och när situationer riskerar att urarta. Supporterorganisationer kan också regelbundet involveras i förebyggande arbete inför högriskmatcher och i uppföljning av vidtagna åtgärder, om det slås fast att det gemensamma målet är att kollektiva bestraffningar mot den skötsamma majoriteten ska undvikas och att åtgärder ska fokusera på att träffa rätt individer på samma sätt som är giltigt i hela samhället.

För att stärka den individuella lagföringen behöver tillträdesförbud vara effektiva och följas upp, och informationsdelning mellan arrangörer och polis underlättas inom tydliga rättssäkerhetsramar, exempelvis avseende kameraövervakning och bevisdelning. Syftet är att snabbt och träffsäkert kunna identifiera och utestänga våldsverkare, bengal- och knallskottkastare och andra som medvetet skapar fara. Samtidigt bör ordningsarbetet inte bli ett självändamål, i enlighet med vad som anförts tidigare, utan fokusera på proportionerliga och praktiska lösningar som minskar incitament till regelbrott.

För att säkra kontinuitet och förhindra att arbetet blir händelsestyrt bör parterna etablera en nationell samverkansöverenskommelse mellan Polismyndigheten och fotbollens företrädare (SvFF, SEF och klubbarna). Överenskommelsen kan bl.a. fastställa gemensamma mål, principer och arbetsformer, rutiner för gemensam lägesbild, riskbedömning och operativ planering samt former för uppföljning och lärande. Som bilaga kan en gemensam kunskapsbas definieras, där forskning, beprövad svensk erfarenhet och relevanta data (t.ex. om incidenttyper, skador och utfall av åtgärder) utgör referensram för beslut.

Svensk fotboll är i dag starkare än på länge. Publikciffrorna är rekordhöga, damfotbollen växer och läktarkulturen är både mer kreativ och mer inkluderande än den varit historiskt. Mycket har blivit bättre bara under de senaste tjugo åren: arenorna är modernare och säkrare, ordningsarbetet mer professionellt och samarbetet mellan polis, arrangörer och supportrar har utvecklats. Det visar att uthålligt och kunskapsbaserat arbete ger resultat.

Med rätt balans mellan trygghet och engagemang, som inte bör vara motsatsord på något sätt, kan vi fortsätta bygga en fotboll som är både säker och levande. Det vore en stolthet för Sverige och dessutom en förebild i Europa. För det är just denna balans som gör att både supportrar och poliser kan känna att deras insatser och engagemang värdesätts. Och den balansen kommer krävas om dagens fotbollsvärld ska kunna stå emot de nya hot som vill störa och förstöra vår folksport, till gagn för sig själva men med enorma förluster för alla andra som följd. Detta bör ges regeringen till känna.

Jesper Skalberg Karlsson (M)